

GULYÁS JÁNOS

Nem fontos?

Ezen múlik minden

1.

Néha jól érzem magam, szeretném még ezer év múlva is látni az Üllői utat. Száraz, szürke hőség festi nesztelenül az utakat meg a falakat, ilyenkor mindent beleadok, hogy éljek.

Megállít az idő. Aztán egy villanás.

Ő volt?

Nem tudom.

Szorongás van a gyomromban, és mindent szeretnék elfelejteni már.

Csak a vörösbarna magas falak délutáni fénye marad. Csend van. Szép a ház udvara, kerámiakockák csillognak sárgán, majd alig észrevehető vörösen távozik a sarkokba bújt fény. Lelépek a lépcsőn a hűvösebb, sötétebb szoba felé, most már nyugodtan, emlékek nélkül. Ez itt a jelen, egy heverő, végre szőnyeg nélküli falak, egy tegnap is ismert test, forró tea — nyáron nagyon szeretem —, és csendes, hosszú, majdnem mozdulatlan órák.

2.

Elfáradt csoport állta körül a sírgödrot. Színes levelek hulltak a szélcsendben. Késő őszt volt. Minden részlet tökéletes. Szomorúan nyugodt anya, a szép, fiatal feleség mozdulatlanul, a hozzá hasonlóan szép, hosszú lányok, és a színes vadgesztenye, meg a sárga akáclevelek a hajukon, a nyakukra tapadtan, a vállgödrukben.

Irigy a halál.

Még mindig mozdulatlan volt minden körülötte, vártak rá, várták magukhoz.

Ismertem ezeket a pillanatokot, messziről. Ezek a gyönyörű lányok nemrég még eléggé átlátszó függönyű budai villa ablakai mögött sétáltak. Nyár volt. És ők akkor is szépek voltak. Várakoztak valamire egy szombat délután.

Miért sietnél vándor? Állj meg.

Nem siettem. Elég könnyen meg lehet tanulni a várakozást. Maga elé néz az ember unottan, összeteszi a kezét és vár. Látni lehet mindent így is. Mindegyiküket külön megfigyeltem. Volt idő szónokok nélkül is. Drága temetés volt, hosszú percek alatt rakták rá a koszorúkat, örökzöldeket meg könnyen hervadókat, ahogy illik. És emellett elég volt az időhúzáshoz a pap maga is.

3.

Már megint majdnem egy karácsony.

Korán esett le az első hó. Ilyenkor a havas, magányos hegyoldalak meg hegytetők, mindenfelé a csönd, aztán néha a nap, és a csend megint, és az állandó egyformára változott fehér táj, az ablakból, eszembe juttatja, lehet, hogy már voltam egyszer egy ilyen karácsony kellős közepén?

Emlékszem rá?

De már nyitja az ajtót valaki, a főbejárattól mindjárt az elsőt, ahol én is dolgozom. És már cseng is a telefon.

Ilyenkor felgyorsul az idő. Mindig, ha egy-egy pillanatra örülök. Néha úgy tűnik, közben évszázad múlt el. Észrevétlenül.

4.

Figyeltem és észrevettem.

Megjött.

Nem varázslat ez. Nem várom tovább. Ennyi az egész.

Átadom neki a világot. Igaz, nem is volt nekem olyan nélkülözhetetlen, legalábbis számomra, nem is volt olyan... legalábbis számomra, olyan valami mindez, ami másnak a világ. És mit törődöm én azzal, hogy mi igaz abból, amit gondol. Itt van. Ez elég.

És most már kezdjen valamihez.

Őn is ülök, ő is ül. Ilyenkor ezt várja az ember. Mellékesen és többféléről beszél, de éreztem, hogy rajta van a kezem. Aztán csak csodálkoztam. Váratlanul felállt és elment.

De végül úgyis itt marad.

5.

Elég az, ha nem tudja, hogy gondoltam már rá?

6.

Mi a világ? Mit képzelsz magad köré az ember? Mihez kezdjen? Ismételd meg a halálát mindennap?

Miért reménykedik a leghosszabb útban? Legtovább..., de merre? El lehet menni?

Elrejtőzhet az ember? És az megvédi vagy szabaddá teszi?

Hisztériás, várom az asszonyok görcsösen összegyűrt zsebkezdőit már a rózsák a parkokban. Ez is idegesít.

Felismerem majd? És, ha több van belőle? És... És... És így tovább már. Már csak ő érdekel.

7.

Előbb kezdődött közöttünk az ismeretség, előbb annál a pillanatnál, mikor megláttam. Elég csendesesen vettem kezdetben természetesnek a csodát. Ez is a természethez tartozott?

Nem volt természetes a frontátörésnek a heteiben az sem, hogy hadbírótság elé állítottam a férje, akinek akkor már a helyettese voltam; az sem, hogy a hadbírótság ünnepélyesen elítélte bennünket; az sem, hogy heteken át megállás nélkül zuhogott a hó; az sem, hogy ötösével vezényelték annak a szétszórta, elég kis orosz városnak a legnagyobb épülete udvarán bennünket a falhoz; az sem, hogy a második csoportba kerültem, lehet, hogy a sűrű hóesés miatt; az sem, hogy akkor érkeztek az udvarra az oroszok. Nem hittem el semmit abból, ami körülöttem történt. Elégtételt éreztem csak, amit később, nagyon későn majd, de megkaptam.

Figyeltem az arcát, félig hólepte, így a felém esőt láttam. Nem tudom, most sem miért, éreztem, hogy a felesége miatt elégedett, meg magabiztos. Ebben éreztem a veszítést, ami akkor még csak átmenetileg következett be.

De hát mire való az idő?

8.

Nevettünk. Mondott valamit. Én is mondtam valamit. Én is hazudtam. Majd kiderül valami a végén.

Hagyni kell — gondoltam —, szálljon a hinta, ameddig akarja.

Tud valamit? Vagy én tudok valamit? Nem is olyan fontos. Mi a különbség? Nincs ilyenkor semmiben semmi különbség. A türelmen múlik az egész most már.

9.

Nem hagyom magam megtéveszteni. Amit tudni kell, azt tudom.

10.

Jó kedv kell mindenhez. A halálhoz is.

Megértette a gondolatot?

Meddig bírja?

Mozdulatlanul figyel.

Még minden képzelet volt csak. Testünk még nem kapcsolódott be. De éreztem, hogy testünk is figyel már kíváncsian arra, hogy mi lesz a dolga. Elfogadta a lehetőséget már.

11.

Lehet, az volt a szerencsém, hogy esős napok következtek. Sűrű, meleg esős napok, ezeknek a homályában mentünk át az utcákon órákig anélkül, hogy észrevettük volna, mikor kezdődött az éjszaka. Nem tudtuk, melyik nap ültünk le, néhány nap múlva, az első padra, mielőtt elindultunk volna a találkozás után.

Lassan kerültem mellé, egyikünk sem akarta. Lehet, hogy az eső, a meleg, sűrű eső adta a jókedvünket, ahhoz, hogy ne figyeljünk semmi másra már, a kezünk meg nem ellenkezett.

12.

Ilyen egyszerű utólag minden, ami megtörtént.

13.

Nem is gondoltam arra, hogy utána néhány hétig nem láttam.

14.

Előkerült.

Mit csodálkozol? Nem az én dolgom, hogy mit gondol rólam. Hagytam, hogy járjon az esze.

Nem szerette, hogy nézem.

Ki szereti.

Felálltam, még mielőtt ütne az óra.

Nem akarsz te rosszat — tudom —, csak próbálkozol ezzel-azzal, a meneküléssel is talán még, fontos neked is, hogy jó legyen minden pillanat, ami ezután következik, szokatlan, tudom, a hasonló, ha ésnél van az ember.

Nem akartam fárasztani azzal, hogy előről kezdjen gondolkodni az egészen.

Meg az, hogy kicsoda, miért, mikor? Ez most már mindennek ellenére, ez most már nem volt fontos.

15.

Még a hóesések maradtak hátra. A szelíd, nesztelen hóesések, a váratlan szél ütéseivel, ha nem lesznek idegenek, visszataszítóak gyöngédségükben, csak szelídek, nesztelenek lesznek, néha délután is napsütésen át, ha tudunk benne menni gondolat nélkül, akkor talán már együtt maradhatunk. Így gondoltam.

16.

De soha nem beszéltünk arról, hogy találkoztunk. Csak eljöttünk egymástól és találkoztunk egymással, szótlánul a hosszantartó hóesésben. Emlékszem, csodálkozott mindenki a városban ezen a hosszú, csendes szokatlan novemberi hóesésen.

17.

Lehet, hogy semmit sem ismerünk előre abból, ami velünk történik. Mégis szereplők vagyunk. Valami történik velünk.

Ezen a furcsaságon lehet, hogy nem is kell gondolkozni, később sem értünk semmit.

Mi hát a dolgunk, mialatt élünk? Miért kell ezen gondolkozni? Mi hát az ember a gondolataival, ami elkülöníti attól, ami történik vele?

Emlékekké váltak már bennem közben ezek a gondolatok. Nem éreztem az ő hiányát sem, nem volt éhes a bőröm, nem kellett vakon keresnem. Meg volt bennem minden ahhoz, hogy elégedett legyek. Nem kívántam semmi mást már, csak azt, hogy ha az emberek közül bárkivel találkozom és együtt csinálunk valamit, megértsük egymást. Megbékéltem mindennel közben.

18.

Így kerültek eléem a szebbnél szebb lányok, naponta mindig újak. Március volt újra, az utcák szélesebbé váltak, meleg volt a szél, néha még késő délután is a fejem körül, és a tulipánok bimbói kinyíltak a kezemben, mire hazaértem.

19.

Már csak az volt a fontos, hogy ne maradjanak a lányok nálam éjszakára.

20.

Ezzel nem boldogulok. Ez nem is akar olyan lenni, amilyennek magát képzei az ember. Semmilyen sem akar lenni.

Öltözködni meg vetközni akar. Ezt szereti. Ezzel elmúlik vele az idő.

De nem, mindjárt elkezd gondolkozni, elgondol valamit — gondoltam még. Nem akartam elhinni az állapotát, aztán rájöttem, hogy nincs is szükség rá, nagyon szép, homorú hasa volt, hosszú lába, kis lábfejjel, amit hosszan nézegetett később, gondolat nélkül.

Nem, ez a lány nem gondolt semmit.

Ez nem fog robbanni. Lehet, hogy még a pénz sem érdekli. De száraz fűszagú volt a teste, és az is maradt mindvégig.

Végül arra gondoltam, hogy megijesztem.

Megijesztettek már? — kérdeztem utána.

Igen — felelte lustán, nyugodtan.

Nyolc óra tíz perc volt.

Emlékei sem ijesztették meg. Felvonta vállát, a bal vállát.

Így szokhatta meg. Még gyanakodtam, de később sem változott benne semmi.

A helyére akartam tenni, de úgy tűnt, nem sikerül. Vajon mi érdekelhette? Valamire kellett, hogy törekedjen, hisz mozgott.

Valami véletlen mozdulat, kijelentés kellene? Aztán lemondtam erről is. Elfáradt először a testem, később a képzeletem is.

Nálunk egy rendes, mindennapos dolog — szólalt meg végül később. Már félálomban hallottam.

Ez tetszett nekem valamikor a szakmámban. Egy-egy hallott, mindennapos dolog volt, sok hallott is, különösen a harmadik felvonásban — sóhajtott nyugodtan rágcválva. Csokoládéval bevont szárazsütemények voltak mellettünk a földön, üvegtálcában. Én is szerettem.

De nem szerettem a meglepetéseket. Ilyenkor mindig szégyenkeztem, gyámoltalan voltam. Minden meglepetés nekem az életben.

Felültem. Fél óra múlva most már szerettem ezt a lányt. Emlékezni fogok rá.

21.

Először gondoltam arra, hogy tisztességes maradhat az ember akkor is, ha egyedül marad, és különösen tisztességes lesz, ha magára tudja hagyni a másikat, baj nélkül, természetesen, ha lehet ilyen egyáltalán.

De a gondolatokat már nem figyeltem magam sem izgatottan.

Elnyúltam a heverőn és csodálkoztam azon, hogy közben hosszabb lettem, túlért a lábam és úgy meredt a heverőn túl a lábfejem a szemem elé a kissé szétnyílt lábaim végén, akár menekülés közben váratlanul megjelent kapufélfák, egyszerre mind a kettő.

22.

Hosszú táv a halálig, mindenképp, ha már gondolkozik az ember.

23.

Ezekben az időkben naponta elmentem hazulról éjszakánként. Láttam férfiakat és asszonyokat, néhány pillanatra, elvesztett lehetőségek virágzó jázminbokrai között jártam, visszafordultam ajtókból, másnap már felismerhetetlen asszonyok felé, akikről sohasem fogom megtudni, hogy észrevettek-e egyáltalán, zöld szélnek tűnő hosszú ablakok mellett mentem el azzal az érzéssel, hogy jó lenne mögöttük feküdni, egyedül ezek mögött az ablakok mögött csak, és közben kezdődtek és elmúltak a napok, mint azelőtt.

24.

Szeretek szerepelni.

Tehát találj ki valamit, hogy... Vagy mondd ki azt, hogy legalább magadnak azt, hogy...

De nem volt kapcsolatom senkivel. Ugyanaz volt, mindig ugyanaz mindennap, ismeretlen arcok, ismeretlen sorsokkal, kábultan, tájékozatlanul.

De gyilkolni..., azt igen.

Talán a közelség? Mindennap látják egymást.

A fő, hogy beugorjon, mindig a másik.

Eluntam figyelni az életüket.

Elnéztem az öregasszonyt is.

Mintha részben volna, mintha sehohsem volna már, ami benne volt valamikor.

Egyszerűen feleslegesen gyűlöl már. Ez az élete, ha nem alszik.

Vagy sokkal mélyebb a víz, amiben áll?

Ez az este is azzal múlik el, hogy beszélgetek az öregekkel a három lányukról. Szídtuk őket. Még most sem értem, hogy miért nem szólt soha arról, hogy bejárnak hozzám, kevés házbért fizettek neki. Szeretett?

25.

Hallottam én arról, éltem is halálveszélyben, sokan állították, hogy nincs ilyenkor idő. Mondták, hogy a szerelem is időn kívül történik. Rajtam nem segített semmi. Lehet, hogy azért, mert nem történt már velem semmi váratlan. A megszokottnak kellett megoldani minden bajom.

Ide jutottam végül, és azt tartottam, ebben nem csalódom. És nem csalódtam.

26.

Kora tavaszi reggeleknek van néha olyan íze, ami leginkább elhagyott kutakból, rozsdás vödörrel húzott keserű, esővel kevert víz ízéhez hasonló. Én szeretem ezt a vizet, meg a szagát is, nem azért, ami eddig történt velem, gyerekként is szerettem már.

Az erőszakos halál és a szerelem mellett elhaladva, most újra érzem ezt a szagot ezen a tájon, felerősödvé, így hát boldogabban, elégedett vagyok.

Félszemmel látok már csak a fáradságtól, nem ismerek senkit, mozdulatlan körülöttem minden.

Mégis azt szeretném, ha mindenhol ott lennék. Ébrenlét ez a halálban?

27.

Ezt külön meg kell magyarázni. Azt, hogy egyetlen dolog biztosíthatja az ember méltóságát kizárólagosan. Az, hogy veresége után mindjárt feláll.

Ezt kell érteni az élet értelmének?

Emberfeletti feladatnak hitték mindig az emberek, és isteneket kerestek hozzá. Nem kell.

Ez az ember dolga, az élet is, a halál is, meg a többi hasonló esemény is, ami még előfordulhat közben, a két esemény közben, és az is lehet, hogy egyforma tulajdonképpen minden pillanat, amiről tudunk. De ez már igaz, feltételezés.

De abban biztos vagyok, hogy lényegében minden azon dől el, hogy mit gondol az ember a halálakor az életről. Ez kiemelkedő pillanat.

És ha ezt még előtte eldöntötte, mi dolga lehet még ahhoz, hogy elégedett legyen?

28.

Ezzel lényegében lezárult minden, ami eddig történt velem. Elszakadtam tőle.

Emlékszem, február volt megint, hétfője, zenét hallgattam órákon át heverve, és mint az egyedül élő emberek általában, vártam, hogy előbb-utóbb majd nem jut eszembe semmi, csak elmúlik a délután ezen a hétfőgén is.

29.

Nem keresem a választ arra, hogy miért fogadom el az életet. Elég nekem ez az állapot, és izgalmas az ellenkező állapot is.

Most izgalmas tulajdonképpen komolyan minden.

Míntha valamiféle zavaros álomban elloptak volna tőlem mindent, és ébredés után zsebemben megtaláltam volna a szobakulcsom. Elég ez.

30.

Miért akarnak engem ismeretlenek megölni?

Meg kellett gyorsan fordulnom.

Ezt élelem.

Elkéstem.

Oldalt, de közben felém is lépett és ütött.

Elindultam — gondoltam, még mielőtt elájultam.

Nem kell hátra fordulnom többet, gondoltam még, aztán végleg elcsendesedtem.

Egy ideig szerettem volna hasonlítani magamra újra, de ez nem sikerült. Eltűntem.

Vagy csak sötét volt mindenfelé?

Még most sem tudok felelni rá. Nehezen ájulok el.

Nem olyan fontos. Bármikor előfordulhat. Meg is ismétlődhet. Aztán végül csak sikerül.

Most még nem sikerült. Fél óra múlva feltérdepeltem.

Még mindig üres volt az utca.

Vérzett a fejem? A kezem volt véres? Lehet, hogy az sem.

Nem fogom megismerni soha, hogy milyen a halál? Vagy ez volt az, valami kisebb jelentőségű árnyalattal eltérően?

Le kell egyszerűsíteni az embernek magát. Egy széklábra, heverőre, magasba kell nézni, mélybe, félni kell, örülni talán néha.

Ilyen gondolatokkal járok egyet, elhagyott utcákban inkább, vagy elmegyek egy-egy boxmeccsre.

Végleges minden? Látja az ember a jövőt? — ezektől a gondolatoktól is szabadulni szeretnék ilyenkor.

Szeretem nézni a kötelek között a gyerekeket. Úgyesen mozognak. Egyik valahogy majdcsak győzni fog.

Ez meg egész jó. Meg kellett volna ijednie, de csak vigyorgott, görnyedten is tudta, hogy hátra kell lépni most.

Elbújt a kesztyű mögé. A gong is közbeszólt.

Nem ült le. Ugrálva várta a második menetet.

Előrehajoltam. Minden esélye megvolt ahhoz, hogy ne tudja összedrótoztatni magát többet.

Nem, mégsem, sikerült neki. A harmadik menet az övé lett. Ilyenkor esik legjobban a cigarettá. Észre sem vettem, csak a metrólejárathoz, hogy már régen ki-eshetett volna a számból. Meggyújtottam megint, kerültem még egyet, mielőtt elindultam vissza, oda, ahonnan elindultam.

Régen én is szerettem a kötelek között mozogni.

31.

Elveszít végül mindent az ember?

Ez így nem pontos.

Ennek nincs kezdete, sem vége talán.

Sötétből jön az ember, sötétbe lép és sötétbe távozik, az alatt a néhány lépés alatt, amíg eszénél van, nincs szüksége senkire, csak akivel egyformán gondolkozik, aki örül annak a néhány szónak, amit közben minden különösebb zavar nélkül egymástól hallanak.

Szeretlek — más szóval, de ez az én magánügyem, ha nem szólsz, ezt a néhány lépést meg tudom tenni magam is, ami még hátra van.

Ez a néhány szó, amit egymásnak mondhattunk volna, ezekhez nem kellett volna lehetőségek. Tudom, hogy nem veszíthet az ember.

Most kezd csak igazán izgalmas lenni az egész. Mi értelme hát a Csendes-óceánnak, az esős, füves reggeleknek, a kezemnek?

Mi értelme annak, hogy végigmegyek ezen az utcán megint céltalanul?

32.

Elfárasztott az az elmúlt néhány hónap. Már a közelségét azzal az érzéssel fogadta a testem, mintha a haján hevernék, könnyű hűvössel kevert melegben, aztán felváltva vállaltuk aznap délután a csónak szerepét, az egész ismeretlen éjszakán át, amely ismeretlen is marad most már mindkettőnk számára örökké.

Néhány korty tejjel, meg két kiflivel várt a reggel, és ezzel jutottunk túl a másnapon, harmadnap kezdtünk el csak enni igazán, mézet, húst, kenyeret, és adtuk át a testünk az ablakon át a naptól hozzánk érkező melegnek. Nagyon fáradtan.

33.

Engem nem tud becsapni semmi.

Hogy tudja magát valaki becsapni? Soha nem értettem meg.

Megszokás? Nem lehet megszokni semmit, ami idegen.

Ez a pontos végre, ez így, ennek a megértésével válik igazán izgalmassá az, hogy élek.

Egy ilyen napnak egy fél órája feleslegessé teszi a halált.

Mit akarhat még az ismeretlen ezen felül?

El kell egyszer kezdeni. És akkor meg tegyük meg előre az első lépést, biztosabb előre menni, mint menekülni, az ember értelmezése szerint.

Ellépésre mindig van idő, még ebből a kevés rendelkezésre álló időből is.

Most nem érdekelt, hogy nem ismert fel.

Máskor csak megálltam. Nem szoltunk egymáshoz sokáig, de többször néztünk már egymásra. Ugyanabban a villamoskocsiban ültünk le néhány reggel.

Most nem bántott a közömbössége.

Engem már ismert, minden más most már tőle függött.

Ezen a reggelen nem szolt semmit, csak felém bólintott. Nem, nem tett még soha így. Ennyire nem ingereltük egymást még. Kezdett véget nem érő lenni az egész.

Nem először az életemben.

Mintha hasonlított volna valamire, főleg elintézetlen ügyekre.

Jó kövér borjúhús volt, kezdetben azt hittem, hogy bányahús. Fehér, zsíros kockák közepén egy kis szálkás, vizes lé, első látásra, de finom volt.

A zsír mind sűrűbb lett, a hús foszlányosabb, és végül a cigaretta, a jó zsíros ízek közé a kesernyős erős füst, a könnyű, szénsavas fehér meg vörös bor váltogatva kellemes félórát adott.

Ez az egyetlen öröm, amiben nem zavar a változatosság, a vörös, meg a fehér bor egymás után, vagy összevissza, vagy újra fehér, aztán a vörös — mindegy. Elmúlt másfél óra velem.

Délután lesz nemsokára. Elmúlt a legnehezebb idő. Már várni tudok.

Nem menekülhet. Szavakat válogattam ki ellene. Nem menekülhet, még ha annál is nagyobb, aki teremtette.

Lassan kicsorgott a szememből a vasárnap.

Majdnem elaludtam. Valahol lenni... valahol lenni... ez volt az álmom mindig. Vagy sehohsem lenni. Elkerülni az ismert végleteken túlra, mindig ez volt az álmom, feltehetően, számomra, az elérhetetlensége miatt.

Ez már a győzelem?

Ez a délután már el tudta hitetni velem megint.

Az oldódás kellene már, a távozás, lovak, távoli rétek, hegyi nyár.

De itt kell maradnom mindenképp. Másképp egyszerűen csak leüti az embert az idő. Ennyi az élete.

Meg kell ismételni mindent?

Ő mit gondolhat? Mit tud magáról? Hogy van? Azt, hogy van, tudja? Ennyi előnyöm nekem is van. Meg kell adni neki is.

Várjunk. Nézzük meg még egyszer. Már fél év volt mögöttünk, de még mindig izgatottan vártam a találkozókat, igaz, hogy közben néha beteg volt.

Elkaptam még az orvost a hosszú függönyű előszoba mögött, a szoba szekrény-sorának a csillogásában.

Mindig megcsodáltam. Most sem esett ki a szájából a cigaretta, amíg beszélt. És beszélni szeretett.

Meghalt — mondta mindjárt, mikor meglátott. Még nem reggelizett, nem gyújtott újabb cigarettára.

Lehet, hogy ő sem reggelizett már, de nem kérdeztem meg. Ennyi volt. Egy részlet egy ember életéből.

Egy állapot, ami megelőzi az életet.

Gondolkozott. Látszott a kezén is. A korlátot markolta kérdezőn.

Miért fél?

Az ember csak a találkozást tudja elviselni. Épp arról van szó, hogy a várakozás az elviselhetetlen.

Nem fél majd, ha szerencsés lesz, ha találkozik azzal, ami kell még az élethez a születés után?

Kezdődnek ezek. Még az is, hogy hátha nem élek, ha babonás az ember a félelem előtt.

De ilyenről most nem volt szó.

Már én is azt tartom, hogy nagy dolog az, ha az ember el tudja fordítani a világot.

Csak így lehet látni.

Ez... Ez történik a szerelem és a halál kezdetén.

Mint most is.

Gyorsan. Gyorsabban. Meg kell fordulni, el kell fordítani.

Meg kell előzni azt, ami egyébként történne velünk.

Ez a szabadság.

Vállalom a világ helyett, hogy történjen valami. Ez már a szerelem maga.

Gazdátlan özként állt a kiugró kapubejárat feletti falból nyíló ablakban. Fiatalabb lettem tőle én is, mindaddig, amíg kijutottam a városból.

Közben eszembe jutott, hogy mindezt talán olvastam valahol. Káromkodott a kövér öregember a volán mellett, állt is még egy ideig, akárcsak én, az út közepén, aztán elégedetten továbbrobogott. Nem jutott eszembe még mindig semmi.

Kevéssel később annyit tudtam csak meg, hogy egyedül él. Először a temetőben találkoztunk, az apja temetésén. Én szólítottam meg, valahogy az ilyen találkozás szinte álomszerű tényleg, azt kérdeztem tőle, hogy kit temetnek, nem is beszélünk tulajdonképpen, az anyjával sem beszéltem, csak meghajoltam feléjük, mikor a házuk elé értem. A világ ilyenkor nem fontos még, egyelőre nem kell beszélni, nem kell mozdulni sem, csak a lehetőség van adva, „csend uralkodik a vizek felett”.

Úgy tűnik nekem, talán már az elmúlt hosszú idő miatt, hogy a találkozásoknál, ugyanúgy, mint az elszakadásoknál, nem érvényes a számtan mégsem. Az életnek, a halálnak és közben minden másnak, nem egyszerűsíthető le az eredménye a számokra, csak többször ismétlődve adják meg értéküket, gondolom, hogy ilyen hosszú idő után.

A lány sem volt különös, az alig észrevehetően ferde szem, a kissé duzzadt arc, a majdnem barna bőr, az alacsonynál valamivel magasabb teste nem fordította meg az embert, ha tömegben találkozott vele, mégis, ha már látta, legközelebb emlékezett rá, később már nyugtalanította, nem tudott másra figyelni.

Négy, nagyon gyors évet vett el az életemből.

Lehet, hogy emlékeimben tűnik csak így, de lehet, hogy az én megállapításaimtól függetlenül az életben tényleg több részletből áll össze az egy, a kettő, meg a három, végtelené, végtelenül sok részletből. És ez nem is a mi dolgunk.

Fa alatt láttam meg egyedül először azt, amint később annyiszor megbizonyosodtam felőle, akiről annyi tévedést tételeztem fel előtte, az sem ő volt, az ajtó felett nyíló ablakban, aki szobornak tűnt átmenetileg. Nem az volt, akit képzeltem.

Fa alatt állt, az üres alföldi város még eső után is poros forróságában, és mindjárt elindult előttem a kézfogás után a házuk felé szóltanul. Nem értettem miért. Ez meg már az élet volt.

41.

A találkozások elviselhetetlenek, ha csak víz a világ, és mi csak állunk benne. De kicsoda bizonytalanság az is, ha egyszerre szagol, kinyúl és gyilkol az ember. Egyetlen élete alatt, egyetlen pillanatig.

De ő nem, rövidesen megtudtam, hogy azok közé tartozik, akik csak meg akarják keresni a másvilágot.

A másvilágok közül is azt, ami már volt, abban bízik.

Vajon mit tud arról, amit akar?

Ezt kellett mindenképp megtudnom, most a fű között, a domb oldalán, júliusban, mikor kialakul a gyümölcs íze, hétköznap volt, a nyár, akár az éjszakai bárók a tengerek partján, füstként lebbenő felhőivel, fali tájképként alattunk a várossal, az éjszaka közepén hallható zenének a csendességével, amit itt körülöttünk a darazsaktól hallottunk, meg kellett tudnom a nyárban, most, mert tudom, később minden ettől függ.

Ilyen előzmények után nyúltam a keze után bizonytalanul, ő is, én is, hogy megfogjam.

Megfogjam? Rátettem a kezem a mellére, a keze helyett, mielőtt észrevettem volna.

42.

Sejtek valamit mögötte. Így van? Vagy itt van előttem? Mintha tudnám.

Élni kezdtem vele az élet egyik legegyszerűbb és leggyakoribb lehetőségét. Csep-penként vájjuk bele magunkat a domboldalba.

Elhozta magát. Engem meg itt talált.

Fordítsam el a fejem?

Fordítsa el ő a fejét?

Megint emberek vagyunk. Miért ne nézhetnénk egymást kíváncsian. Van olyan fontos az ember magának, mint az ellensége.

Most láthattuk magunkat, a másikkal egyszerre, legalább.

De mi elfelejtünk mindent. Nagyon rég volt.

Az a nyár is... Már az a pillanat is változott velünk. Vajon tudta-e, hogy senki sem tud a másikról semmit? És magát sem ismeri.

43.

Ez már így lesz mindig? Mindennap? Mintha véget nem érő üres sánpár egyik oldalán billegnék előre, mindig előre. Mindennap előlről.

És ha lenéznék a mellettem húzóó árokba?

Mi van ott?

És ha hegyről szaladva lebegnénk?

Mit jelent?

Minden igaz lehet, de az biztos, itt gyilkosság történt. Ebben a városban.

Én nem is akartam, mégis itt ülök a házuktól nem messze, a szálló éttermében. Minden rendben, mindjárt belép a lengőajtón. Már ismerem az előtte jelentkező pillanatot.

Nincs rendben ez a találkozás, látszólag? Még valami hiányzik? Amit az idő jelenthetne?

Le is ülhet nemsokára.

Mindenki befejezi magát valamivel. Körülkeríti azt, hogy van.

Megerősödve lehet kikerülni az ártatlan kezdetekből? Hogyan? Van ilyen folyamat?

Ezen ő is gondolkozik.

Elhallgat valamit. Én is elhallgatok valamit. Melyikünk beszél majd vajon a végén?

Legjobb a jó evés. Egyetlen öröm, aminek az ismételése még jobb, mint az előzménye.

Kinyitom mellettünk az ablakot, mivelhogy nemcsak cigarettafüst lebeg az asztalunk körül. Csendes kint az utca. Egy ebéd a déli csendben, egy ismeretlennek tűnő megszokott helyen, nincs ennél nagyobb szabadság, hűvös, öntözött virágillatok között, forró pörkölt, jéghideg hatalmas halom friss salátával, elfelejti közben az ember a felelősségét, és mire az ebéd végén újra eszébe jut, megbékél vele.

Nincs megbocsátás. Így van egyensúly végül is mindenben, a beteg embert kivéve.

44.

Igen, így van. Többször is meghalunk. Legutóbb én is, másodszor immár.

Nem is baj, ha a pokolban vagy a paradicsomban vagyunk, semmi már. Elfogadhatunk ilyenkor mindent, amit a pillanat ad, mindent, amit az ébrenlét ad már.

Végre érzem, hogy érti, belekerült a bűn vizébe. Úszó a mélyvízben. Cigaretát kár és megismételjük a kávé mellé a konyakot. Körülbelül így van, így igaz. Így maradhatott, már most, az élénk érkező éjszakában is.

Így marad. Ebben már biztos vagyok. Száradó báránypörkökre emlékeztetett hanyatt fekve, a fejétől eltávolodott kezével, meg a lábával, amiket még kerítések léceinek a résein gyermekkoromban láttam az akkori júliusok udvarain, anyám házának szomszédjainál végig az utcasoron. Így maradhatott másnap a déli harangszóig is.

45.

Ennyi előnyt adhattam neki. Csak nyerhetek. Én már tudtam, hogy megválthatjuk egymást.

Vissza kell adni mindent. Becsületes játékkal, kitartóan. És... és később ránk borulhat észrevétlenül a csönd.

Ilyeneket is csak mifelénk lehet látni.

Először hadd legyen csak ő a boldog, magammal már majdcsak boldogulok.

46.

Ezen mindig meglepődök.

Miért ő? Miért éppen ő?

Egyedül ő, mint mindenki, bárki lehet az. És egyébként is, már a megosztottság miatt is, egyedül vagyunk. Éppen azért, mert vagyunk. Egy test és egy lélek csak képzelet.

De épp azért, mert vagyunk és a találkozást is megkísértjük, nem lehet ez kellemetlen, legalábbis átmenetileg.

A kiszolgáltatottsága teszi nagyszerűvé az embert?

Nem tud kilépni mindenesetre a körből, akárhogy is áll a dolog.

Tulajdonképpen már elmúlt velem minden, de most mégis, talán meg lehetne próbálni még ezt, ezt az egyet.

El lehetne kezdeni.

47.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a világot?

Nem lehet felfalni egyébként sem. Nem lehet sivalkodva a vályúra vagy egy-
másra ugrálva elmarni mindenkit.

Lehet, hogy titokban mégis mindenki erre számít?

Figyel? Mire?

Az alkalmak halmaza van csak.

Minden kanyarban, ha fáradt már nagyon, azt képzelem az ember, hogy újra kezdődik a kör. Ez eléggé egyszerűen ellenőrizhető.

Tudtad?

És?

Miért nem szóltál?

Mire való volna akkor az élet?

Fáradt voltam. És nem volt értelme a beszédnek egyébként sem.

Vagy...? Mást akarsz hallani? Bármit mondhatok még. Tudtad, hogy az apám meg akart öletni? Tudtad, hogy az anyám szeretett? — már hangosabban beszélt, de nem nyugtalankodtam.

És, érdekes lenne? — abbahagytam, nem szóltam mást, ezt is bántam, nem szerettem volna felemelni a fejem a hasárol. Elveztem, hogy mozdulatlanul, simán tartja, tényleg fáradt voltam. Néhány perccel már elmúlt éjfél.

Még egyszer visszafordultam és ránéztem. Épp idejében kapta félre a fejét, így nem vádolhattuk később képzeletben egymást gyanakvással.

Most már azzal kellene foglalkozni, hogy mindjárt vége lesz ennek az egésznek — gondoltam mégis.

Ha élek még, megnézem.

Reggel öt óra volt. Ma korábban indultam a munkahelyemre, még sétálni akartam sokáig, ellenőrizni akartam még egyszer mindent.

Győztem?

Ezek az utolsó gondolatok — morogták már többen is. Mik ezek az utolsó gondolatok? — Kíváncsi voltam rájuk.

Semmi ez a világ, semmi ez a világ, csak különös néha. Vajon mi lehet benne a legfontosabb?

Talán semmi, egyedül a büntetés, talán, vagy annak az akadályozása.

Részlet csak az ember a világból. Mi a lehetősége?

Ki tudja azt még?

Idegenek, vagy azokhoz hasonlóak voltunk. És én ennél már többet tudok. Elég ez.

Elégedett vagyok.

Ez az élet, a mi dolgunk. Ezt ismertem fel a zürzavarban, meg a csend déli-almában, meg félelmében.

Ez az életünk, mi is részt vehetünk benne, élni kell a részletek között, azzal az észrevétellel, hogy elértem, megszűnt az éhség, ami mindjárt a születés után jelzi a változást mindazzal szemben, ami előzőleg volt. Ennyi az egész.

Jó ez a hűvös szél, télen is, minden reggel, hétköznap is, a nyitott ablak mögött.

Csendesen fekszünk. Még volt időm arra, hogy újra visszaforduljak. Mozdulatlanul nézem, hogy a reggel világozása után újra sötétek lesznek a falak. Eső készülődött csak, biztos voltam abban, hogy néhány év múluk még el velünk, mire végleg elsötétednek a falak.

Most még világosak lesznek újra délután. Ismertem ezeket az év elején elkezdődő napokat.

Lassan már nem leszünk fontosak, már most érzem. Elégedetten várom a halált. Miért kellene külön figyelni rá? Miért lenne ismeretlen?

Ne álltassuk magunkat. Ezek előre látható dolgok. Az ember nem menekülhet az előbb-utóbb jelentkező felismerések elől. Így jó ez.

Lehet, hogy az élet azért van, hogy elfelejtsük és így magunkra maradva figyeljünk?

De egyébként is mindent elfelejtünk. Egyszer elfelejtünk mindent.

És előtte sem tudom megtalálni már soha, nem figyeltem időben rá.

Csakhogy közben már azt is tudom, hogy nemcsak egyszeri élet meg halál van, ez volt az előnyöm, előre figyeltem, annak ellenére, hogy túl élénk a forgalom a kettő között, és álomszerű az egész — néha.

Megérkezhetünk újra, mondhatnám visszafordulva a városból a budai hegyek felé, most már ébren. Menjünk tovább.

Most a Bazilika következik. Mellette lakunk. Fáradt vagyok — mindjárt lefekszem, ha hazaérek —, ilyenkor szeptember felé még elér a heverőig a fény, és nem erőltlen egyelőre még.

Majd egyszer... Még mindig hárman voltunk ugyan a világban, de nekem még volt egy lehetőségem.

Ennyi az egész. Ezzel még nem dőlt el semmi. Ezt tudom.

Mi lesz még? Meddig tart?

Kockázatos így élni. Vigyázni kell, ha ismeri már az ember a pályát és gondolkodik is. Minden rajta múlik, ilyenkor már, mikor látja a mezőnyt.

Ezért feszült?

Ezért.

De elhatároztam, nem térek ki senki elől, aki meg akar zavarni, vele szemben vállalt türelmemben.

Itt voltam hát, ahonnet elindultam, a körnek ugyanazon a pontján? Egy körrel a hátam mögött.

FRITZ MIHÁLY MUNKÁJA

